

217168

Sundekammar

ENSV METSA- JA PABERITOOSTUSE MINISTEERIUMI
VÄLJAANNE

JUHISED
OHUTUKS TÖÖKS
METSATOOSTUSES

RK „RAKENDUSTRUKISTE KIRJASTUS“

TALLINN 1949

ENSV METSA- JA PABERITÖÖSTUSE MINISTEERIUMI
VÄLJAANNE

JUHISED
OHUTUKS TÖÖKS
METSATÖÖSTUSES

RK „RAKENDUSTRÜKISTE KIRJASTUS“

TALLINN 1949

Kõige väärtuslikum ja kõige otsustavam kapital on inimesed, kaadrid.

Stalin

SAATEKS

Nõukogude valitsus ja bolševike partei osutavad erilist hoolt ja tähelepanu töökaitsele ja ohutustehnikale.

Juba 1929. aastal kutsus UK(b)P Keskkomitee üles tugevdama partei juhtimist töökaitse ja ohutustehnika alal tööstuses ja transpordis ning hoiatas kõiki majanduslike ja teiste organisatsioonide juhatajaid, et nende tööd hinnatakse ka selle järgi, kuidas neil on korraldatud töökaitsealane töö.

Töökaitse ja töötervishoiu otstarbeks eraldatakse meie sotsialistlikus riigis määratu suuri summasid. Sõjajärgses viisaastakuplaanis on ainuüksi metsatööstusele (NSV Liidu ulatuses) assigneeritud seks otstarbeks 153 miljonit rubla.

Mets omab rahvamajanduse taastamisel ja arendamisel eriti suure tähtsuse, sest pole ainustki rahvamajanduse haru, kus ei tarvitata puitu.

Aastate jooksul on Nõukogude Liidu metsatööstusest välja arenanud suurtööstus sadade tuhandete tööliste ja insener-tehniliste töötajatega, kes annavad iga aasta Nõukogude rahvamajandusele miljoneid tihumeetreid puitu.

Nagu iga töö, nii on ka töö metsatööstuses seotud ohtudega; ja seda isegi suuremal määral kui mujal, kui ei peeta kinni kindlast tööreežiimist ning tootmisdistsipliinist. Et vältida tööõnnetusi, tagada metsavarumistööliste ohutute töötingimuste loomist, ning et anda juhtnööre töökaitse tugevdamise ülesannete läbiviimiseks, selleks ongi koostatud käesolev brošüür. Kõik metsavarumise ettevõtete juhtivad ja insener-tehnilised töötajad, kes on seotud metsavarumise tootmisprotsessiga, on kohustatud käesolevas brošüüris toodud ohutu töö põhinõuded täielikult ellu rakendama. Käesolevate eeskirjade rakendamisega töökaitsealane töö metsatöölisel tugevneb, luues seega kindlad alused ohutuks tööks.

JUHEND

ohutuks metsa ülestöötamiseks ja puidu väljaveoks

ULDEESKIRJAD

Metsatööstus on NSV Liidus suurim tööstusharu, mida tuleb täieliku mehhaniseerimise eesmärgil muuta eesrindlikuks mehhaniseeritud tööstuseks.

Pidades täpselt kinni tehnoloogilisest protsessist ja täites vääramatult ohutustehnika eeskirju, muutub metsavarumisel töötavate tööliste töö ohutuks.

Kuni käesoleva ajani on esinenud nende põhiliste tingimuste täitmatajätmise juhtusid, mistõttu on aset leidnud õnnetusjuhtumeid, kus töölistel on saanud vigastusi, ja erandjuhtudel isegi nii raskesti, mis on lõppenud surmaga.

Vastavate töötingimuste organiseerimiseks, mis on ette nähtud töökaitse ja ohutustehnika põhilistes nõuetes metsaraie- ja metsaveotöödel, on vajalik:

1) et kõik metsatööstuse ettevõtted, käitised ja asutused rakendaksid ellu kõik seadustega ohutuks tööks määratud abinõud;

2) et metsavarumist juhtivad isikud selgitaksid raie- ja veo-töölistele õnnetusjuhtumite põhjusi, nende iseloomu, tagajärgi ja võimalusi nende vältimiseks.

Ohutu töö metsa ülestöötamisel on võimalik ainult siis, kui töölistel ise rangelt ja täpselt täidavad ohutustehnika reegleid. Sellest lähtudes on tingimata vajalik, et metsatööstuse töödejuhatajad ei rakendaks tööprotsessi ühtki töölist, kes ei ole läbi teinud ohutustehnika instruktaazi ega ole täielikult tuttav ohutute töövõtetega. Esmajärjekorras on vajalik, et iga töödejuhataja ise oleks läbi teinud ohutustehnika seminari ja oleks suuteline omandatud teadmisi töölistele edasi andma.

Tuleb silmas pidades, et ükski metsavarumise organ ei tohi tööle palgatud töödejuhatajat lubada tööd juhtima enne, kui ei ole kontrollitud tema teadmisi ohutustehnika ja tootmisprotsessi reeglite tundmises.

Administratsioonil tuleb lähtuda seisukohast, et abinõude teostamine ohutustehnika ja tööstustervishoiu alal, eesmärgil ära hoida traumatismi, on administratiiv-tehnilise personaali tähtsamaks ülesandeks metsaraie- ja metsatransporditöödel. Ohutustehnika ja tootmistervishoiu seisukorra eest kannab kõrvuti otsese töödejuhatajaga kaasvastutust metsapunktis — tehniline juhataja, meistripiirkonnas — meister, autogaraažis ja töökojas — vanem mehaanik jne. On keelatud lasta eksploatatsiooni igasuguseid uusi seadmeid, tehnilisi sisseseadeid, agregaatide jm. ilma tehnilise tööinspektsiooni loata, samuti nõusolekuta ohutustehnika töötajailt.

On kindlaks tehtud, et metsaraiel esinenud õnnetusjuhtumid on enamuses tingitud organisatsioonilistest puudustest. Seepärast tuleb õnnetusjuhtumite vältimiseks metsaraietöödel rakendada järgnevaid organisatsioonilis-tehnilisi põhiabinõusid:

1) tootmise ja töö õige organiseerimine vastavalt tehnoloogilisele protsessile;

2) tööbrigadide, -lülide ja üksiktöötajate paigutamine raielangil kvalifikatsiooni kohaselt;

3) töökooha hoolikas ettevalmistamine;

4) tööriistade korrashoid ja kohandamine;

5) tõkestusseadmete ja hoiatusmärkide otstarbekas ära kasutamine, samuti abitööriistade (kiilud, langetamishargid, viled jne.) tarvituselevõtmine.

Väga tähtsaks teguriks õnnetusjuhtumite ärahoidmisel on kultuurkasvatulik töö, tehniline propaganda, loengud, ettekanded ja vestlused ohutustehnika alal, samuti ka ohutustehnika nurgakeste ja vitriinide organiseerimine, kinofilmide, diapositiivide, plakatite, raadiovestluste, seinalehtede ja fotode kasutamine.

Üksikute õnnetusjuhtumite arutamine tootmisnõupidamistel on samuti üheks abinõuks tööliste kasvatamisel. Ka ergutab see administratsiooni parandama võitlust tööõnnetuste vastu. Karistusabinõud õnnetusjuhtumite puhul, hüvitused nende arvu miinimumini viimiseks ja perioodiline ühiskondlik ülevaatus töökaitse ning ohutustehnika alal on samuti abinõud, mida tuleks rakendada õnnetusjuhtumite vältimiseks.

Ohutustehnika rakendamine metsaraielangil tähendab eeskätt tootmistehnilise olukorra kohandamist selliselt, et tööde õige ja ots-

tarbeka organiseerimisega saavutatakse kõrge tööviljakus ilma õnnetusjuhtumiteta.

Enne raietöödele asumist tuleb raiekohti läbivad metsaveoteed varustada hoiatusmärkidega. Töölisele tuleb välja anda abitööriis-tad (kiilud, langetamishargid, viled jne.). Töörühmade paigutamisel tuleb tingimata silmas pidada 50-meetrilist ohutustsooni.

METSA ÜLESTÖÖTAMINE

I. RAIETÖÖD

1. Seni kehtinud tehnoloogiline protsess metsaraietöödel, kus üks ja seesama raietöoline täidab terve komplekti tööoperatsioone (valmistab endale raielangil töökoha, koorib puu kännuosa, raiub puu alustüvelt ning alusmetsas kasvavad oksad ja võsad, raiub puudele hammasraie, saeb ja langetab puud, laasib puutüvelt oksad, teostab sortimendiks ettemärkimist ning tükeldab. Valmistab madalama kvaliteediga puuosast küttepuid tükeldamise ja lõhkumise teel, virnatab ja laob riita kõik lühisortimendid ning küttepuud — iga virn vähemalt üks hobuveoki koorem, koristab oksad hunnikuisse, koon-dab pikkmaterjali väljaveoks ning vajaduse korral, olenevalt pal-kide ja teiste sortimentide tehnilistest tingimustest teostab nende koorimist), ei vasta praegu kehtivaile metsa ülestöötamise tehnoloogilise protsessi ja ohutustehnika distsipliini nõuetele ning pidurdab tööviljakuse tõusu ja edasist arengut, sest üks ja seesama raietöoline on sealjuures kohustatud täitma arvutu hulga üksteisest erinevaid tööoperatsioone ja kasutama igasuguseid tööriistu. Selliselt töötades kulub palju aega ühelt tööoperatsioonilt üleminekuks teisele tööope-ratsioonile ning sageli ei ole võimalik kinni pidada ohutustehnika nõuetes üksikute tööoperatsioonide sooritamisel, mille tagajärjel tekivad õnnetusjuhtumid. Enamik õnnetusjuhtumeid metsavaru-mistöödel on tekkinud just sel põhjusel, et üksikud raietöölised on paisatud laiali kogu metsaalale ning töödejuhataja (meister) ei ole suuteline paljudele raielankidele ja -vöötmetele laiali pillatud üksik-või paaristööliste töökäiku pidevalt kontrollima ja juhtima. Nende tööliste lähemalekoondamine on aga ohtlik, sest igaüks neist lange-tab puud iseseisvalt ja tööliste lähedus vähem kui 50 meetril ei ole lubatud.

2. Palju soodsamaid võimalusi ohutu töö kindlustamiseks, töö-viljakuse tõstmiseks, metsa ülestöötamise tehniliste tingimuste

nõuete kohaldamiseks ja pideva tööjuhtimise korraldamiseks annab meile selline tehnoloogiline protsess, kus on täielikult organiseeritud raielank ja töö raielangil ning kus on moodustatud tööliste brigaadid (rühmad) nii, et igas brigaadis (rühmas) oleks kindlaks määratud igale raietöölisele konkreetne tööoperatsiooni sooritamine, sealjuures on väga oluline rakendada töölisi tööle nende kvalifikatsiooni kohaselt. Peale sellise töö organiseerimise raielangil, õige tööjaotuse põhimõttel, on tööviljakuse tõstmise ja ohutustehnika nõuete täitmise eesmärgil vajalik rakendada metsa ülestöötamise üksikuil osatöödel kindlat tööjärjestust.

Töölisbrigaadide moodustamine on kohustuslik metsa ülestöötamisel elektri- ja mootorsaagidega. Samuti on nõutav brigaadide moodustamine metsa ülestöötamisel ühemehe raamsaega ja kahemehe saega.

Brigaadi sisemist tööjaotust korraldab brigadiir ning kogu brigaad töötab meistri juhtimisel. Olenevalt töötajate arvust peab brigaadis töö olema nii organiseeritud ja tööoperatsioonid niivõrd õigesti ära jaotatud, et brigaadiliikmete komplektne töö oleks kõige viljakam ning et töö käigus ei esineks takistusi ja pidurdamist ühe või teise brigaadiliikme töö tõttu.

Eriti suure tähtsuse omab raielangil ülestöötamise osatööde järjestus brigadii- ja rühmatöö korral, kus järjestus määrab kindlaks puude langetajate ja teiste brigaadiliikmete liikumise korra langil. Võttes arvesse, et üksikute vöötmete ülestöötamisel on brigaadis töötavaile töölistele igaühele määratud üksteisest erinevad kindlad tööoperatsioonid, tuleb ohutustehnika alal anda juhiseid iga tööoperatsiooni kohta eraldi.

Instruktaaz

Iga töölisega, keda on tööle võetud või ümber paigutatud ühelt töölt teisele, tuleb enne tööde algust läbi viia sissejuhatav instruktaaz ohutustehnika alal. Pealeselle peab meister niisugusele töölisel esimese kuue päeva jooksul õpetama ohutuid töövõtteid, kusjuures tööline töötab meistri juhtimisel. Viimane kannab isiklikku vastutust tööliste väljaõpetamise ja tema poolt ohutustehnika eeskirjade täitmise eest.

Praktiliselt tuleb instruktaazi ja väljaõpet teostada järgmiselt: iga vastsaabunud tööline kinnistatakse metsapunkti juhataja käskkirjaga teatava meistri juurde ja töölisel antakse saateleht ohutustehnika kabinetti suunamiseks järgneva vormi järgi:

Saateleht nr.

..... metsatööstuskeskuse
ohutustehnika kabinetti

suunatakse $\frac{\text{tööle võetud}}{\text{teisele tööle üleviidud}}$ $\frac{\text{alalisele}}{\text{hooaja}}$ tööle

1. Perekonna-, ees- ja isanimi
 2. Sünniaasta
 3. Eriala
 4. Mitu aastat on töötanud antud erialal
 5. Missugusele tööle ja millise meistri juurde saadetakse
-
-
-
-

Metsatööstuskeskuse direktori aset. kaadri alal.

Ohutustehnika kabinetis või -nurgas viib insener ohutustehnika alal või selle puudumisel peainsener läbi sissejuhatava instruktaaži ja annab töölisel välja kontroll-lehe (vaata näidis allpool).

Selle lehega läheb tööline meistri juurde, kes esimese kuue päeva jooksul õpetab temale ohutuid töövõtteid, mille lõppedes annavad tööline ja meister oma allkirjad kontroll-lehele. Ainult pärast seda lubab metsapunkti juhataja töölise iseseisvale tööle tema erialal.

Instruktaaži korratakse iga kolme kuu tagant, töötingimuste muutumisel aga viivitamata. Tööliste tööle määramine ilma instruktaažita on keelatud.

Kontroll-leht nr.

instruktaaži läbiviimise kohta ohutustehnika alal

1. Meistri jaoskond:
2. Töölise perekonna-, ees- ja isanimi
3. Missugusele tööle suunatud
4. Üldine tööstaaž
5. Tööstaaž antud erialal

A. Alginstruktaaž

Alginstruktaaž ohutustehnika alal, kohaldatuna

erialale, on läbi viidud, mida tõendan oma allkirjaga

..... 194..... a.

*Metsatööstuskeskuse peainsener
või insener ohutustehnika alal*

B. Instruktaaž töökohal

Instruktaaž ohutustehnika alal töökohal

..... eriala järgi

on töölise

poolt läbi tehtud, meistri poolt aga instruktaaž läbi viidud ja teadmised kontrollitud.

..... 194..... a.

Töölise allkiri

Meistri allkiri

C. Luba

Sm.

on lubatud iseseisvale tööle

(mis töödel)

(kellena)

..... 194..... a.

Metsatööstuskeskuse direktor

Tööriistad

Enne tööle asumist peab tööline saama ühe komplekti põhi- ja abitööriistu ning tingimata kontrollima nende korrasolekut. Tingimused, millele peavad vastama tööriistad, on toodud allpool.

Metsaraamsaag peab omama tugevat raami ja pingutusnöõri ega tohi olla kaardus; otsapuude ja vahepuu ühtimise kohal peab jääma õnara peamises osas 2 mm suurune pingutusvahe; saelehe otsad ei tohi ulatuda välja raami otsapuudest. Saeleht peab olema hästi teritatud ja pingutatud nii, et see sõrmega puudutamisel teeks puhast metalset häält ilma vibreerimiseta. Lõikehammaste pööre suvel on 0,2—0,3 mm, talvel — 0,1—0,2 mm. Hõõvelhambad peavad olema täpselt ühetasased ja lõikehammastest madalamad — suvel 0,7—

1,0 mm võrra ja talvel 0,3—0,5 mm võrra. Hammaste teritusnurga suurus peab olema suvel 35—45°, talvel — 45—55°.

Muhkude, muljumiste ja pragude esinemine saelehel ei ole lubatav.

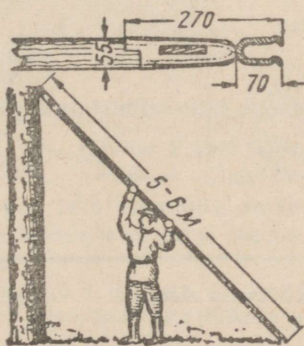
Kahemehesael peavad olema tugevad ja siledad käepidemed; saeleht peab olema ilma muhkude, muljumiste ja pragudeta ning hästi seatud ja pööratud.

Kirves peab olema alati hästi teritatud ja omama kuivast kasepuust valmistatud sileda varre, pikkusega vastavalt raietöölise kasvule. Kirve kiilustamine toimub kahe kiilu abil: kuivast kuusepuust kiiluga kirvesilma augu laiuse järgi ja raudkiiluga selle pikkuse järgi.

Kirve varretamise nurga suurus on: raiumiskirvel — 86—88°, laasimiskirvel — 75—80° ja lõhkumiskirvel — 88—90°. Varretusnurga õigsust kontrollitakse šablooni järgi.

Kiiluna kasutatakse (metsa langetamisel elektrisaega) kuivast kasepuust kiilu, metsalangetamisel käsitsi aga — täkitud raudkiilu, pikkusega 150 mm, laiusega 75 mm tera osas ja 95 mm kiilupeas ning paksusega kiilupeast 25 mm.

Langetushark peab olema varrestatud tervest puidust teibale joon. 1 näidatud mõõdetes.

Joon. 1. Langetushark

Pöörämishaagil peab olema tugev ja sile käepide.

Ilma abitööriistadeta — langetushargi, kiilu ja pöörämishaagita — on töötamine keelatud.

Ettevalmistamata ja korrastamata tööriistadega töötamine on ohtlik, väsitav ja ebaproduktiivne.

Hästi ettevalmistatud tööriistad kindlustavad ohutu töö ja tõstavad tööviljakust ning sellega ka teenistust.

Töö organiseerimine raielangil

1. Raielangid puhastatakse eelnevalt ohtlikest puudest, jaotatakse raievõotmetele ja antakse eksploatatsiooni akti järgi (joon. 2).

2. Raskeimate õnnetusjuhtumite analüüsimine näitab, et 25% neist toimub 50-meetrilisest vähemaast langetaja ja teise brigaadi tööliste vahel mittekinnipidamise tõttu. Seepärast tuleb rangelt kinni pidada joon 3 näidatud lüli või brigaadi töö korrast.

I. Raielankide vastuvõtmine:

A k t

Komisjon, koosseisus metsapunkti tehniline juhataja sm.

meister sm. ja brigadiir sm.

võttis eksploatatsiooni vastu kooskõlas Metsatööstuse ministri käskkirjaga 16. XI 46 nr. 444 ülestöötamiseks ettevalmistatud raielangil nr.

Andis üle metsapunkti tehniline juhataja

Võttis vastu meister

„.....“ 194..... a.

II. Ülestöötamiseks ettevalmistatud piirkonna skeem.

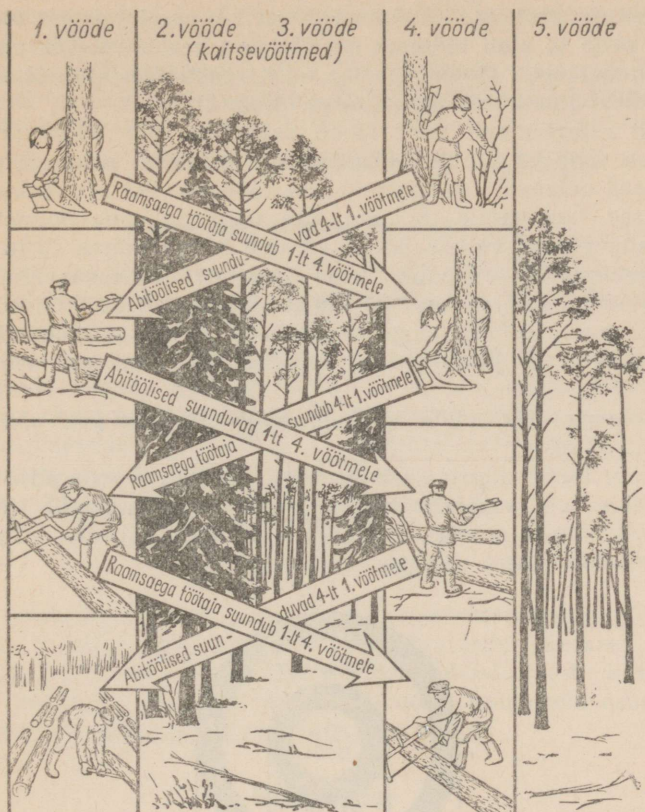
Uheaegselt töötatakse üles 2 vöödet

Kaitsetsoon — 2 vöödet.

Piirkonnas peab olema vöötmete arv, mis jaguneb kuuega näiteks 6, 12 jne.

Vöötmete numbrid					
1	2	3	4	5	6
Raiumise järjekord					
I	II	III	I	II	III

Joon. 2. Töö organiseerimine raielangil.

Joon. 3. Raielangi ülestöötamise skeem ja tööoperatsioonide järjestus.

Esimene tööoperatsioon.

Raamsaega töötaja langetab 1. vöötmel, 10 puud ja suundub 4. vöötmele. Abitöölised 4. vöötmel valmistavad ette töökohta ja lähevad üle 1. vöötmele.

Teine tööoperatsioon.

Raamsaega töötaja, langetanud puud 4. vöötmel, pöördub tagasi 1. vöötmele. Abitöölised 1. vöötmel laasivad ja põletavad oksid ning suunduvad siis 4. vöötmele.

Kolmas tööoperatsioon.

Raamsaega töötaja teostab 1. vöötmel tükeldamist ja asub 4. vöötmele. Abitöölised 4 vöötmel laasivad ja põletavad oksid ja lähevad tagasi 4. vöötmele.

Neljas tööoperatsioon.

Raamsaega töötaja, teostanud 4. vöötmel tüvede tükeldamist, suundub taas 1. vöötmele langetamise jätkamiseks. Abitöölised suunduvad, pärast puidu koondamist 1. vöötmel, puidu koondamisele 4. vöötmel.

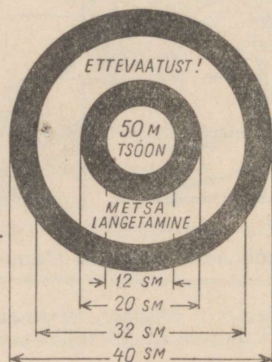
Langetaja peab alati töötama 50 m kaugusel teistest töölistest. Selleks peab ta alati töötama abitöölistest eraldi raievöötmeil ning mitte kunagi neile lähenema. See on kergesti teostatav ühekorraga kahel raievöötmel töötamise juures (joon. 3).

Uhelt raievöötmeilt teise läheb esimesena üle langetaja. Tööd alustades asub ta puude langetamisele esimesel raievöötmel, kus abitöölised eelnevalt valmistasid ette töökoha. Sel ajal valmistavad abitöölised langetajale töökoha ette neljandal raievöötmel, s. o. kaks kaitsevöödet vahele jättes, vöötme laiuse juures 25 m.

Langetanud 10—12 puud, läheb langetaja esimesena neljandale raievöötmele ja enne töö alustamist saadab abitöölised tagasi esimesele raievöötmele okste laasimiseks ja põletamiseks jne. Sellest korrast tuleb kinni pidada niihästi lüli- kui ka brigaaditöö juures.

3. Vahemaa brigaadide ja üksikraietöölise vahel peab alati olema vähemalt 50 m.

4. Enne tööde algust seab brigadiir ohtliku tsooni piire mööda üles plekist või vineerist ringikujulised hoiatusmärgid (joon. 4). Sõõrid värvitakse punase, tagapõhi aga valge värviga, kuna peal- kirjad tehakse musta värviga.

Joon. 4. Hoiatusmärk.

5. Meister on kohustatud paigutama tööliste nii, et peetaks alati ja igal juhul kinni 50-meetrilisest vahemaast kõrvalasuvate brigaadide ning langetaja ja teiste brigaadi või lüli tööliste vahel.

Selle nõude rikkumise eest vastutab meister nagu üldse kõigi ohutustehnika eeskirjade rikkumise eest VNFSV Kr. K § 133 järgi.

Langetaja ei tohi puid langetada, kui langetuskohast alla 50 m kaugusel asub inimesi.

Selle eeskirja rikkumise tõttu teisele isikule tekitatud kehaliste vigastuste eest kannab süüdlane kriminaalvastutust VNFSV Kr. K §§ 145 ja 139 järgi.

PEA RANGELT KINNI 50-MEETRILISEST TSOONIST!

Metsa langetamine ja suunamine

Langetamise suunaks on soovitatav valida puuvõra loomuliku arenemise või puude loomuliku kallaku suund, kui seda lubavad transpordi tingimused.

Ei tohi langetada puud vastu kasvavat metsa või üksikult seisvate puude suunas. See kutsub esile puude rippumajäämist, puuvõrade ja okste murdumist ning, järelikult, suurendab töö ohtlikkust ja nõuab lisaaega rippumajäänud puude mahavõtmiseks.

LANGETADA TULEB VABALE KOHALE!
ARA LUBA PUUDE RIPPUMAJÄÄMIST!

Töökoha ettevalmistus

Iga raiumisele määratud puu ümbert tuleb kirvehoobi jaoks vajaliku hoo võtmise kauguses varakult kõrvaldada järelkasv, põõsad ja oksad. Mädanenud ja üldse ohtlikud puud tuleb kõrvaldada meistri juhatusel esimeses järjekorras enne raiumisele asumist.

TEOSTA TÖÖKOHA ETTEVALMISTAMIST!

Hammasraie

Hammasraiel on suur tähtsus puude langetamisel. Sageli on valesti tehtud hammasraie õnnetusjuhtumite põhjustajaks. Pealeselle kahjustab valesti tehtud hammasraie ka toodangu kvaliteeti.

Hammasraie tegemisel tuleb kinni pidada järgnevaist nõuetest:

1. Töötada pikavarrelise kirvega.

2. Hammasraie teha puu langetussuuna-poolsel küljel 90° nurga all selle telje suhtes, langetatava puu tüve läbimõõdu $\frac{1}{8}$ kõrgusel.

3. Hammasraie mõlemad servad ja keskkohast tuleb sisse raiuda ühtlaselt, kusjuures servi raiutakse sisse veidi sügavamale.

4. Hammasraie ülemise pinna kallaku nurk on $35-40^\circ$ ja alumise pinna kallaku nurk — $18-20^\circ$ hammasraie telje suhtes (joon. 5).

5. Sirgelt kasvava puu juures ja vaikse ilmaga teha hammasraie vähemalt puu läbimõõdu $\frac{1}{4}$ sügavusega; viltukasvavate, mädanenud,

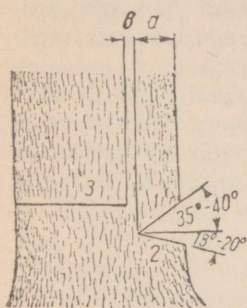
üh külgselt arenenud puuvõrega, mäenõlvakul kasvavate puude juures ja tuulise ilmaga — puu läbimõõdu $\frac{1}{3}$ sügavusega.

Puude langetamine ilma hammasraieta või puudulikult tehtud hammasraiega ei ole lubatud, kuna sel juhul on võimalikud ootamatud lõhenemised ja puutüvi võib paiskuda tagasi ning tekitada langetajale tõsiseid vigastusi.

TEE ÕIGE HAMMASRAIE!

$$a = \frac{1}{4} d \text{ ja } \frac{1}{3} d$$

$$B = 2 - 3 \text{ cm}$$

Joon. 5. Hammasraie.

Joon. 6. Langetushargi asend.

Mahasaagimine

Enne mahasaagimise alustamist tuleb kontrollida langetamise suunda, üles seada langetushark nii, et ta painduks sissepoole (joon. 6) ja end sirgeks ajades suruks peale puule, ning alles siis asuda puu mahasaagimisele.

Läbi saagida tuleb 90° nurga all puu telje suhtes, nii et saelõige ühtlaks hammasraie ülemise osaga või oleks sellest 1–2 sm kõrgemal.

Puu langetamisel käsitsi tuleb jätta saagimata 2–3-sentimeetri-line vahe, elektrisaagidega langetamisel aga — 5-sentimeetri-line vahe puu ootamatu kukkumise vältimiseks.

Läbisaagimine peab toimuma ühtlaselt hammasraie mõlemalt poolt.

Kui puu on läbi saetud allpool hammasraiet, võib puu mitteõigeaegselt langeda ja muuta oma langemissuunda.

Sae kinnijäämisel mädanenud, langetussuunale vastassuunalise kallakuga või langetussuunale vastassuunaliselt tugevasti arenenud puuvõraga puude langetamisel tuleb langetushargi kõrval tingimata kasutada kiilu.

Metsa langetamine

1. Kõigepealt tuleb langetada peened puud. Sellega kergendatakse järgmisi tööoperatsioone jämedate puude tükeldamisel ning, mis peamine, välditakse võimalikke murdumisi. Raielangile jäänud mädanenud ja ohtlikud puud tuleb langetada esmajärjekorras.

2. Kui puu, millele on tehtud õige hammasraie ja mis on õigesti läbi saetud, kasutades üllesseatud langetusharki ja saelõikesse aetud kiilu, siiski ei lange, siis paigutatakse langetushark ümber, viimast looka surudes ja aegamööda sirgeks ajades, mis avaldab puule küllaldast survet selleks, et teda langetada.

3. Puu langemise ajal tuleb varem ettevalmistatud teed mööda taganeda 2—4 m võrra 45° nurga all puu langemise telje suhtes. Puu langemisel ei tohi jääda seisma kännu juurde, sest on esinenud juhtumeid, kus tüveots paiskub tagasi ja vigastab langetajat.

4. Langetada võib ainult tingimusel, kui langetuskohas ei ole vähemalt 50-meetrilise raadiuse ulatuses ühtki inimest. Kui aga langetamise ajal ilmuvad 50 m tsooni inimesed, tuleb langetamine viivitamata katkestada, ning ainult siis uuesti alustada, kui inimesed lahkuvad ohtlikust tsoonist.

5. Tugeva tuule ja udu korral, samuti pimeduse saabumisel või koidikul on langetamine keelatud. Tugev tuuleil võib puu ümber lükata ootamatus suunas ja isegi langetaja peale; võimalik on ka puu lõhestumine tüüka tagasi- või kõrvalepaiskamisega.

Ilma küllaldase nähtavuseta on langetamine võimatu. Seepärast peab langetaja, et vältida tööseisakuid, alati omama langetatud puude tagavara nende tükeldamiseks.

6. Mäeveerul kasvavate puude langetamist tuleb alustada mäejalalt ja langetada allamäge. Kui mäeveerul allpool langetuskohta teostatakse teisi töid või on seal lihtsalt inimesi, ei tohi langetamist alustada enne nende inimeste eemaldumist.

7. Tähelepanu pälviv tugeva kallakuga puude langetamise moodus, millist rakendatakse Tšuvaši ANSV-s. Puu ümber seotakse enne langetamist läbisaagimise kohast veidi kõrgemal jäme köis nelja-viieraliselt ning köie ja puu vahele aetakse kiil. Selliselt tehtud tugev bandaaž hoiab puud lõhestumisest.

8. Langile on keelatud jätta rippumajäänud või lõpuni läbisaagimata puid, mis on sageli vigastumiste põhjustajaks.

9. Tuleb veel kord meelde tuletada, et sagedasemad ja raskeimad õnnetusjuhtumid tekivad metsa langetamisel peamiselt 50-meet-

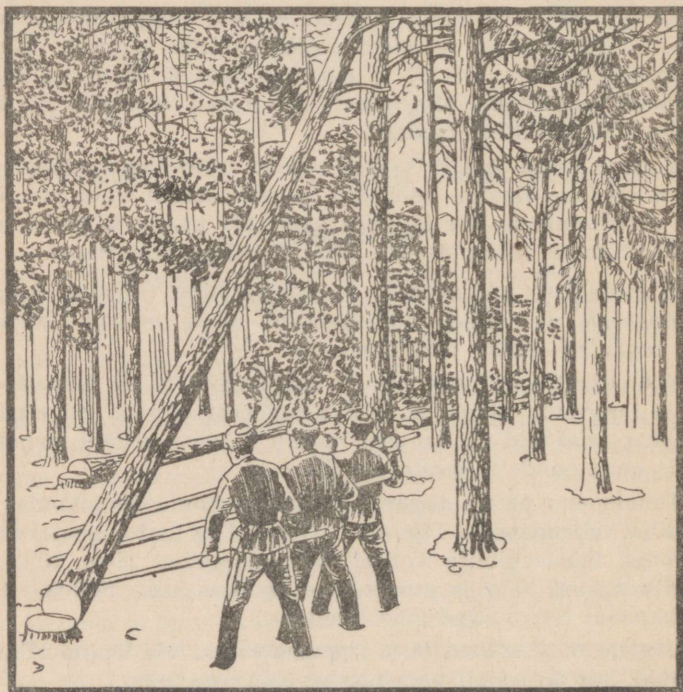
Exhibiit nr. 17 art.

rilisest vahemaast langetajate ja teiste brigaadi või lüli tööliste vahel mittekinnipidamisest.

Paljud ei saa aru või ei taha aru saada metsavarumistöõde ohutustehnika eeskirjade p. 39 tähtsusest, milles on öeldud: „Langetajad on kohustatud andma enne puu langemist hoiatussignaali“.

Signaali tuleb anda selleks, et inimesed, kes viibivad väljaspool ohtlikku tsooni, ei tuleks kogemata sellesse piirkonda.

Mõned arvavad, et piisab täielikult hoiatushüüdest puu langemise momendil, ning on äärmiselt imestunud, olles võetud kohtulikult vastutusele, kui vaatamata nende hoiatushüüdele saab keegi ohtlikus tsoonis viibinud inimene surma. Analüüsimisel on kindlaks tehtud, et kõrgendatud närvilikkusega inimesed saavad langeva puu raginat ja hoiatushüüdu kuuldes hädaohust valesti aru ja jooksevad sageli puu langemise suunas, vähem vastuvõtlikud inimesed aga ei

Joon. 7. Rippuma jäänud puu langetamine hoova abil.

jõua taibata hädaohtu. Nii ühel kui teisel juhul nad saavad surma või raskeid vigastusi.

Rippumajäänud puude langetamine

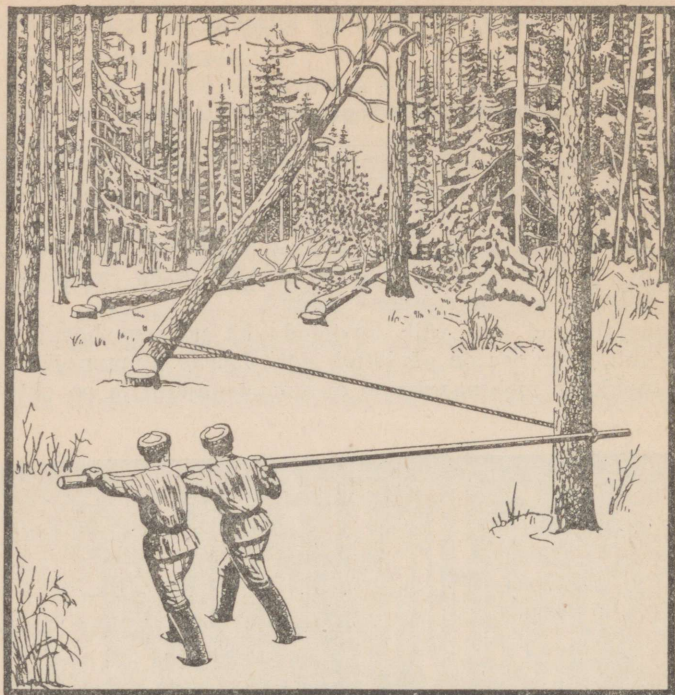
Õige töö juures ei tohi esineda puude rippumajäämist, seepärast peab tööline, kes tegi praaktööd ja selle tagajärjel võimaldas puu rippumajäämist, sellise puu ka langetama.

Kui puu on jäänud nõrgalt rippuma, tuleb see langetada hoova abil (joon. 7), kuid milgi tingimusel ei tohi maha saagida puud, millele eelmine puu on rippuma jäänud.

Rippumajäänud puu võib langetada ka pöörämishaagi või lati ja köie abil, nagu see on näidatud joon. 8 ja 9. Rippumajäänud puu tüükast pakkude mahasaagimine ei anna tagajärgi ja on ohtlik.

Joo. 8. Rippuma jäänud puu langetamine pöörämishaagi abil.

Joon. 9. Rippuma jäänud puu langetamine kõie ja lati abil.

Nõrgalt rippumajäänud puu võib kergesti langetada ka langetushargi abil (joon. 10).

Täiesti lubamatu on rippumajäänud puude langetamine okste maharaiumise teel, mida kasutavad mõnikord noored ja vähekoogenud raietöölised.

Kui puu on jäänud tugevasti rippuma ja seda ei saa langetada eespool toodud võtetega, siis tuleb rippumajäänud puu tüve otsa kõrvale panna üks puupakk ning pika hoova abil tõsta tüugas üles, nagu see on näidatud joon. 11.

Kui puu hakkab langema, tuleb hoob kiiresti välja tõmmata või juhtida see kõrvale paralleelselt puule.

Uhelgi tingimusel ei tohi rippumajäänud puud langetada teise puu pealelaskmise abil, kuna viimane libiseb raietöölise suunas ja annab talle tugeva hoobi tüükaga.

Rippumajäänud puude allesjätmine on keelatud.

Joon. 10. Rippuma jäänud puu langetamine langetushargi abil.

Okste laasimine ja põletamine

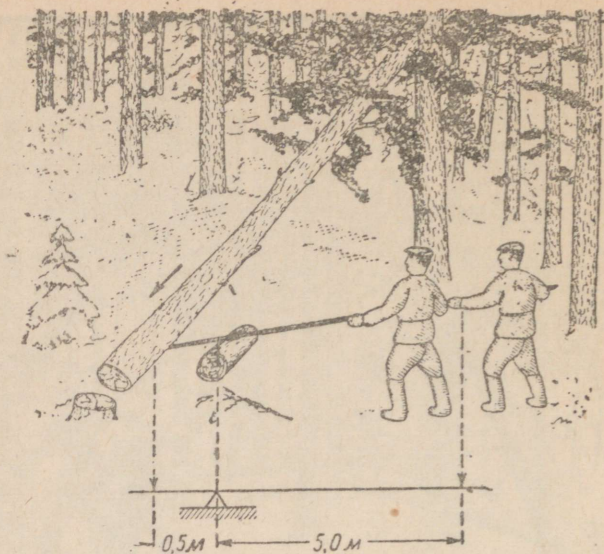
1. Okste laasimist teostatakse tükast ladva poole, seistes teisel pool puud (joon. 12). Okste laasimisel puu alt võib puutüvi, mis asub okstele toetudes õhus, kalduda raietöölise suunas ja teda muljuda.

Okste laasimisel ei tohi hoida jalgu kirvelöögi tasapinnal, kuna neid võib siis kergesti vigastada. Samadel põhjustel ei tohi ka hoida jalgu teine teise pool puud.

2. Okste laasimisel joon. 12 näidatud viisil luuakse ohutu töö tingimused ja tõstetakse tööviljakust.

3. On keelatud kuivanud okste mahalöömine kirvesilmaga; oksad võivad kõrvale lennates sattuda silma, tekitada kriimustusi ja isegi haavu.

Okste ärakandmisel ei tohi kanda kirvest käes või vöovahele pistetult.

Joon. 11. Rippumajäänud puu langetamine hoiva abil.

Joon. 12. Okste laasimine.

Puidu tükeldamine

1. Saagimisel antakse sae suunda väikese puupulga abil või lihtsalt sae õige liikumisega, mitte aga käe või sõrme abil, mis võib põhjustada käte vigastamisi.

2. Ei tohi toetada jalgadega puupakku või asetada jalad puutüve alla.

3. Keskelt looka vajunud, puude ja kändude vahele kinnijäänud või lihtsalt ebakindlalt lebavate puutüvede, samuti puutüve rippuvate osade tükeldamisel tuleb kasutada tugi- ja aluspuid.

4. Järskudel mäeveerudel tuleb puutüvesid enne tükeldamist kinnitada.

Koondamine

1. Koondamist teostatakse hoovade abil, kuna töö ilma nendeta on väsitav ja seotud ebaproduktiivse ajaraiskamisega.

2. Koondamist tuleb teostada nii, et vedajale oleksid loodud puidu väljaveoks normaalsed töötingimused.

II. OHUTUSTEHNIKA RAKENDAMINE METSA VALJAVEOL

Ettevaatusabinõud metsamaterjalide väljaveol hobustranspordiga

Sellele vaatamata, et NSV Liidu metsatööstuses aasta-aastalt kiireneb üleminek hobustranspordilt mehhaniseeritud transpordile, kasutatakse veel siiski küllalt laialdaselt hobustrasporti, ja seda just peamiselt metsamaterjalide kokkuveol. Meie oludes ei ole metsamaterjalide veol hobustranspordiga rakendatud peale- ja mahalaadimise brigaade, vaid peale- ja mahalaadimist teostab hobusemees ise. Kogu tööprotsess jaotatakse:

- a) koorma pealelaadimine;
- b) vedu;
- c) koorma mahalaadimine ja virnadesse ladumine.

Loeteldud tööde teostamine esineb metsa väljaveol kõigi transpordiliikide osas. Peab märkima, et neil töödel on mitmesuguste transpordiliikide juures ettetulevad õnnetusjuhtumid erinevad. Üks ja seesama töö kutsub esile ühel juhul vähem, teisel juhul rohkem õnnetusjuhtumeid. Nii näiteks pole materjalide vedu harilikel lumeteedel nii ohtlik kui materjalide vedu jääteedel.

Üldiselt on metsatranspordi juures ja metsaraietöödel rakendatavad ohutustehnika- ja ettevaatusabinõud väga erinevad ja lahkuvad. Üldise reeglina on metsatranspordi juures samuti maksev ettevaatus ja ohutustehnika eeskirjade range jälgimine tööliste endi poolt ning range kontroll töödejuhatajate poolt.

Ohutustehnika- ja tööstustervishoiu-alaste abinõude rakendamine on administratsiooni esmajärgulise tähtsusega ülesandeks, arvestades seda, et Nõukogude riigis on inimene kõige kallimaks varaks. Ohutustehnika rakendamise alal asetab Nõukogude seadusandlus administratsioonile vastutusrikkad ülesanded. Nende täpseks täitmiseks ja kohaldamiseks metsatööstuse alal on vajalik:

a) Igasse metsapunkti, meistripiirkonda ja praakeri-vastuvõtja ning künniku rajooni määrata ohutustehnika eeskirjade täitmise ja rakendamise alal vastutav isik, kes peab jälgima ohutustehnika juhtnõuete täitmist tööliste poolt, läbi viima töölistele instruktööri ja õnnetusjuhtumite korral võtma kohe tarvitusele kõik abinõud esmaabi andmiseks ning selliste juhtumite edasise kordumise vältimiseks.

Laoplatside osas teha vastutavaks laoplatsi-künnik, kuna raiekohtadel kannab pealelaadimise osas vastutust metsakünnik. Ohutustehnika eeskirjade täitmise kontrollimine liiklemisel ja vastutus selle eest pannakse voori brigadiirile või määratakse selleks eraldi vastutav töötaja.

b) Uhtki veotöölist (ka veokohuslasi-talupidajaid) ei või rakendada enne töö tööprotsessi, kui nad pole läbi teinud ohutustehnika instruktööri, kui neile pole välja antud sellekohased tõendid ja kui tööpiirkondades peetavasse ohutustehnika-žurnaalisidesse pole võetud nende allkirjad.

c) Metsa väljaveole, kokkuveole, koondamisele ja edasiveole on keelatud kurtummade ja kurtide rakendamine, samuti on keelatud naiste ja alaealiste tööjõu kasutamine palkide ning teiste jämedamate sortimentide peale- ja mahalaadimisel.

d) Esmaabi andmiseks tuleb korraldada metsapunktides, meistripiirkondades ja künnike töörajoonides esmaabipunktid vajalike medikamentide ja sidematerjalidega. Töödejuhataja raielangil või laoplatsil peab alaliselt kaasas kandma esmaabipaunakest vajalike ravi- ja sidevahenditega.

e) Administratsioon peab kindlustama tööliste ühiselamuis, kontorites, soojendusruumides jne. trükitud juhiste ja näitlike plakatite väljapaneku ohutustehnika alal, samuti varustama kõiki töödejuhatajaid ja brigadiire nende juhistega.

Ei piisa sellest, et tööline teab juhiseid. Ta peab neist rangelt kinni pidama ja nõudma seda ka kõigilt teistelt oma kaastöölistelt.

Et vältida metsaveol õnnetusjuhtumeid, tuleb töölisel enne töö algust põhjalikult kontrollida veovahendite ja hoburakmete korrastolu. Metsamaterjalide veo puhul järskuldel kallakutel peab regi olema varustatud pidurseadeldisega. Ümberhaagitavad aisad peavad olema kinnitatud jalaste külge rautamise teel, mitte aga sidumise teel nõoriga, traadiga, vitsaga jne. Vedaja peab tundma täielikult veoteed — millist teed mööda sõita tühjalt raielangile ja millist teed mööda koormaga laoplatsile. Töödejuhatajal tuleb teede projekteerimisel pidada silmas, et teed asuksid vähemalt 50 m kaugusel puude langetamise kohtadest. Lõkketule tegemisel tuleb koht valida selliselt, et see asuks vähemalt 100 m kaugusel puude langetamise

kohast. Pealeselle peab vedaja tundma tee seisukorda, mille kaudu toimub vedu, sildade olemasolu korral ka nende seisukorda jne. Puuduste esinemise korral tuleb töödejuhatajalt otsustavalt nõuda puuduste kõrvaldamist.

Õnnetusjuhtumite vältimiseks on veotöölisel vajalik teada ja täita järgmisi nõudeid:

1) Veovahendid ja hoburakendid peavad olema korras ning hobune hästi rautatud.

2) Metsavedu üle nõrkade või lagunenud sildade on keelatud.

3) Järskudel nõlvakutel tuleb kasutada pidurit, milleks siduda ümber jalase kett või asetada jalaste ette pakk. Köie kasutamine pidurina pole lubatud.

4) On keelatud metsamaterjalide vedu jääd mööda, kui jää paksumus on vähem kui 30 sm ja juhul, kui jääs on rohkem kui 5 sm laiused praod ning tee läheduses olevatel jääaukudel puuduvad kaitsetõkked.

5) Kraavide- ja teedeäärsetel järskudel kallakutel peavad olema tugevad kaitsepostid. Tee libedad kallakud tuleb kruusatada või katta kuuseokste või saepuruga.

6) Veo puhul vooris peab ees liikuva koorma ja järgneva koorma vahe olema vähemalt 5 m. Nõlvakuilt laskudes peab tee olema ühe koorma jaoks vaba kogu nõlvaku pikkuses.

7) Liikumise ajal on keelatud istumine koorma serval üle koorma ääre rippuvate jalgadega.

8) Nõlvakuil ja kallakuil on koormal istumine keelatud, samuti on keelatud koorma kinnihoidmine või õlaga toetamine kallaku poolt küljest. Nõlvakuilt laskumisel on keelatud hoida hobust käega suukõrvalt.

9) Ratsionaliseeritud teid ei tohi rakendada eksploatatsiooni ilma tehnilist järelevaatust teostamata, ja järelikult on vedu neil teedel kuni tehnilise järelevaatuse akti koostamiseni keelatud.

10) Tühjalt liikudes tuleb kelgud, köied, ketid jne. sõidukisse koondada.

11) Jäätel peavad tõusu- ja allamineku-kohtadele olema üles seatud signaallauad, valamiskaevud tulevad piirata vähemalt 0,8 m kõrguse lumevalliga, kuna liikuvate koormate vahel peab olema vähemalt 10 m.

On keelatud vedu ja tühjalt sõit hobust juhtimata, kusjuures eriliselt tähelepanu tuleb pöörata teede hargnemise kohtadele, kurvidele, ülesõidukohtadele jne. Tühjalt liikumine jäätel on keelatud.

12) Teedele mahavarisenud materjalid tulevad otsekohe kõrvaldada vähemalt 1 m kaugusele liiklemistest.

13) Palgid tulevad asetada koormasse aluspuudele ja siduda korralikult köite abil.

14) Koorma peale- ja mahalaadimise töid öösel võib teostada ainult küllaldase valgustuse juures.

Ohutustehnika eeskirjad palkide riitadesse laadimisel ja riitadest äralaadimisel

15) On keelatud palgiriitasid ja virnasid laduda:

a) jõekallastele, kaldaservast lähemale kui 1—1,5 m;

b) lumest ja prahist puhastamata maa-alale ilma aluspindadeta ning aluspuudele, mis on pehastunud ning ei ole sirgjooneliselt maha asetatud.

16) On keelatud laduda pikarealisi virnasid, ilma iga rea äärmiste palkide kinnitamiseta mõlemalt poolt riita.

17) On keelatud üles laduda riitasid ilma riida otste kinnitamiseta. Riida otste varisemise vältimiseks tuleb kasutada ristladu ja otsad kinnitada püstteivastega.

18) Palkide mahaveeretamisel virnadest on keelatud kasutada kõveraid kallakpuid (veerispuid), ühtlasi tuleb palkide veeretamisel jälgida, et palgid veereks paralleelselt virnale, kusjuures aidata õigeaegselt edasi lükata palgi mahajäävat ladvapoolset otsa.

19) Palkide virnaveeretamisel on töölisel keelatud palgivirna ja veeretatava palgi vahel töötamine, samuti on keelatud püüda takistada virnast veerevat palki kätega, jalgadega, õlaga, hoovaga jne.

20) Ilma hobuste ja mehhanismide abita on keelatud palkide veeretamine ja ladumine virnadesse, mille kõrgus on rohkem kui 2 m. Samuti on keelatud tõsta palke raskusega 500 kg ja rohkem kõrgemale kui 1,5 m.

21) On keelatud alumistest ridadest palkide väljakangutamine. Virnast palkide väljaveeretamisel tuleb teha seda äärmise ettevaatusega, kinnitades järgmised palgid ootamatu veeremise ohu vältimiseks aluspuudega või kiiludega.

22) Töötamise ajal on palgivirnade läheduses keelatud viibida neil, kes ei võta osa tööst.

Ohutustehnika eeskirjad metsamaterjalide raudteevagunitesse, platvormidele ja veoautodele laadimisel

Laadimistööd on seotud ohtudega, mille tagajärjel võib töötaja kaotada osaliselt või täielikult töövõime. Et vältida laadimistöödel tööõnnetusi, tuleb kinni pidada järgmistest põhilistest nõuetest:

1. On keelatud laadimistöid teostada ettevalmistamata platsidel. Laadimisplatsid peavad olema tasandatud ning kändudest, võsast ja lamavaist puitmaterjalidest puhastatud. On keelatud teostada laadimist öösel puuduliku valgustuse juures.

2. On keelatud teostada laadimistöid libedal pinnal. Libeduse vältimiseks tuleb käiguteedele riputada liiva või saepuru.

3. On keelatud kanda metsamaterjale õlgadel ilma õla kaitseta. Palgi kandmine korraga mitme inimese poolt eripoolsetel õlgadel on keelatud.

4. On keelatud teostada palkide pealelaadimist palkide käsitsi veeretamise teel — ilma hoovata ja köieta.

5. On keelatud kasutada mitte korrasolevaid alus- ja veerispuid, millel puuduvad kinnitatud klambrid ja konksud.

6. On keelatud teostada laadimist platvormidele, autodele ja järelkäruudele, kui kallakpuud ei ole veel kindlalt paika asetatud ning kui vastaspoolel puuduvad püsttoed.

7. On keelatud laadida platvormidele palke, mille otsad ulatuvad üle platvormi gabariidi.

8. On keelatud kinniste vaguniuste avamine enda poolt lükkamisega, samuti ei tohi hoida käsi ja sõrmi lahtikäiva ukse alusraual.

III. ESMAABI ANDMINE JA ÕNNETUSJUHTUMI KOHTA AKTI KOOSTAMINE

A. Kuidas anda esimest abi endale ja seltsimehele õnnetusjuhtumi puhul metsavarumistöödel

1. Naha vigastamisel (lõike- ja rebitud haav, kriimustus) — määrada ääred joodiga või metüleensinega ja siduda sidemega individuaalpakendist.

ÄRA PESE HAAVA VEEGA!

2. Tugeva verejooksu puhul jalal või käel — haavatud jäsemed nõõri või riideribaga tugevasti kinni siduda kehale ligemal (ülalpool küünarnukki või põlve) ja viia kannatanu viivitamata kanderaamil meditsiinipunkti.

3. Luu murdumisel — panna murdekoht lahasse ja viia kannatanu viivitamata kanderaamil meditsiinipunkti.

4. Igasuguse puru sattumisel silma — otsekohe pöörduda abi saamiseks meditsiinipunkti, mitte aga püüda kõrvaldada puru iseisvalt või seltsimehe abiga.

5. Põletamiste puhul — panna peale steriilne mähis.

6. Elektriga vigastamisel — vabastada kannatanu ettevaatlikult ühendusest elektriga, et mitte ise saada elektrilööki. Teadvuse kaotamise puhul — teha viivitamata kohapeal kunstlikku hingamist, enne arstialase töötaja saabumist (selleks tuleb eelnevalt vastavad eeskirjad ja võtted selgeks õppida).

ÕPI ÄRA ESMAABI ANDMISE ÕIGED VÕTTED, ET KANNATANUT MITTE KAHJUSTADA, VAID ABISTADA!

B. Akti koostamine õnnetusjuhtumi kohta

Õnnetusjuhtumist tuleb viivitamata teatada metsapunkti tehnilisele juhatajale ja ühiskondlikule töökaitse inspektorile ning nõuda akti koostamist UAUKN poolt 8. septembril 1939 kinnitatud vorm N-1 järgi, milles tuleb täpselt ära tähendada õnnetusjuhtumi põhjused ja asjaolud (p. 12) ning abinõud õnnetusjuhtumi esile kutsunud põhjuste kõrvaldamiseks (p. 14).

Viimane on väga tähtis, sest ei tohi lubada õnnetusjuhtumite kordumist; igat õnnetusjuhtumit tuleb ära kasutada teda esile kutsunud põhjuste uurimiseks ja nende kõrvaldamiseks.

Kes ei õpi tundma õnnetusjuhtumi põhjusi ega võta tarvitusele abinõusid nende kõrvaldamiseks, see rikub jämedalt eelmainitud UAUKN määrust õnnetusjuhtumite registreerimise ja arvestamise kohta, mis taotleb nende kaotamist tootmistööl.

Ametiühingu-organisatsioonid on kohustatud võitlema tööliste vigastumiste vastu, määrates selleks ühiskondlikke töökaitse inspektoreid.

KÕRVALDA PÕHJUSED, MIS KUTSUVAAD ESILE ÕNNETUSJUHTUMEID!

KÕIGIL TÖÖKAITSE JA OHUTUSTEHNIKA SEADUSTE RIKKUMISE JUHTUDEL TULEB POORDUDA ÜHISKONDLIKU TÖÖKAITSE INSPEKTORI POOLE.

ÜHISKONDLIK TÖÖKAITSE INSPEKTOR ON KOHUSTATUD KEELAMA TÖÖDE TEOSTAMIST:

1. Kui rikutakse 50-meetrilise vahemaa säilitamise nõuet lange-taja ja teiste tööliste vahel (esmajärjekorras).
2. Ohutustehnika eeskirjade teiste punktide jämedal rikkumisel. (UAUKN Sekretariaadi määrus 26. oktoobrist 1946 nr. 125.)

IV. ÕNNETUSJUHTUMITE REGISTREERIMISE JA ARVELE VÕTMISE KORD

Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu määrus tööõnnetuste registreerimise juhendi kinnitamisest ja tootmisega seoses olevate õnnetusjuhtumite registreerimise ning arvele võtmise määruse teadmiseks ja täitmiseks avaldamise kohta.

(Avaldatud ENSV Teataja 10. I 1941, 4, 57.)

I.

Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu määrab:

1. Kinnitada käesolevale määrusele lisandatud Eesti NSV Töö rahvakomissari juhend tööõnnetuste registreerimise kohta.

3. Avaldada teadmiseks ja täitmiseks Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu (UAUKN) Presiidiumi poolt 8. septembril 1939 kinnitatud tootmisega seotud õnnetusjuhtumite registreerimise ja arvele võtmise määrus (UAUKN büll. nr. 12 — 1939) eestikeelses tõlkes.

II.

Eesti NSV Töö rahvakomissari juhend tööõnnetuste registreerimise kohta ning tootmisega seoses olevate õnnetusjuhtumite registreerimise ja arvele võtmise määrus võtta kohaldamisele arvates 1. jaanuarist 1941.

Tallinn, 7. jaanuaril 1941, nr. 22.

Tootmisega seoses olevate õnnetusjuhtumite registreerimise ja arvele võtmise määrus

(Kinnitatud UAUKN Presiidiumi poolt 8. sept. 1939.)

I. Uldeeskirjad

1. Käesoleva määruse alla kuuluvad tööstus, transport, ehitustööd, sovhoosid, masina-traktorijaamad ja töökojad, autokolonnid, metsa ülestöötamise tööd, metsaparvetus ja kõik tootmisettevõtted teistes rahvamajanduse harudes.

2. Registreerimisele käesoleva määruse korras kuuluvad kõik õnnetusjuhtumid, mis tekkisid tööliste ja teenistujatega seoses nende tööga tootmise juures ja mis tekitasid töövõime kaotuse vähemalt üheks tööpäevaks.

Arvelevõtmisele kuuluvad nimetatuid need õnnetusjuhtumid, mis tekitasid rohkem kui kolm tööpäeva kestnud töövõimekaotuse.

3. Vastutus õnnetusjuhtumite täieliku ja õieaegse registreerimise

ja arvele võtmise eest lasub meistril, jaoskonna ülemal ning ettevõtte peainseneril.

4. Kontroll õnnetusjuhtumite täieliku ja õigeaegse registreerimise ning arvele võtmise üle pannakse käitiskomiteedele ning tööinspektorile.

5. Käesoleva määruse rikkumises võetakse süüdlased distsipliinaarselt või administratiivsele või kohtulikule vastutusele kooskõlas kehtiva seadusandlusega.

II. Õnnetusjuhtumite registreerimine

6. Igast õnnetusjuhtumist, mis on seoses tootmisega ja mille tagajärjel kannatanu lahkus töökohalt, on kannatanu ise või õnnetusjuhtumi lähim tunnistaja kohustatud viivitamata teatama meistrile või jaoskonna juhatajale.

Saanud teada õnnetusjuhtumist, teatab meister sellest viivitamata jaoskonna juhatajale.

7. Selle jaoskonna juhataja, kus oli õnnetusjuhtum, on tööpäeva kestel kohustatud sellest teatama ettevõtte peainsenerile ja käitiskomiteele.

8. Tootmisega seoses oleva iga õnnetusjuhtumi puhul, mis on põhjustanud töövõimekaotuse vähemalt üheks tööpäevaks, on jaoskonna juhataja kohustatud 24 tunni jooksul:

a) juurdlema õnnetusjuhtumi põhjusi;

b) koostama õnnetusjuhtumi üle akti 4 eksemplaris vorm nr. 1 (lisa 1) järgi, täites selles punktid 1 kuni 14, viimane kaasa arvatud.

9. Pärast akti koostamist annab jaoskonna juhataja sellest viivitamata: a) ettevõtte peainsenerile; b) käitiskomiteele; c) tööinspektorile — igapähele ühe eksemplari.

10. Ettevõtte peainsener on pärast akti saamist kohustatud kindlustama, et akti p. 14 näidatud abinõud õnnetusjuhtumit tekitanud põhjuste kõrvaldamiseks teostataks. Pärast nende abinõude teostamiseks määratud tähtaegade möödumist kontrollivad abinõude tegelikku teostamist ettevõtte peainsener ja käitiskomitee. Kontrollimise tulemused kantakse akti p. 15 all ning kirjutatakse ühiselt alla ettevõtte peainseneri ja käitiskomitee esimehe poolt.

11. Õnnetusjuhtumist tekkinud ajutise töövõimetuse lõppemisel täidab ettevõtte administratsioon akti p. 16 — õnnetusjuhtumi lõpptulemusist. See punkt täidetakse töövõimetuslehtede põhjal, mis hoiatakse ettevõtte arvejaoskonnas. Akti p. 16 kirjutab alla ettevõtte peainsener.

12. Kui ettevõttes oli õnnetusjuhtum töölise või teenistujaga, kes oli sinna komandeeritud teise majandusliku organisatsiooni poolt

(monteerimise, laadimise jne. töödeks), siis registreeritakse see õnnetusjuhtum ja võetakse arvele ettevõttes, kus ta tekkis, kusjuures aktis näidatakse ka organisatsioon, kes kannatanu oli komandeerinud.

Akti ära kirja saadab ettevõtte administratsioon kannatanu alalise töökohta — vastavalt administratsioonile ja käitiskomiteele.

III. Õnnetusjuhtumite arvele võtmine

13. Akti põhjal koostab ettevõtte administratsioon veerandaasta „Aruande õnnetusjuhtumest, mis on seoses tootmisega“ — vorm nr. 2 järgi (lisa 2). Sellesse aruandesse kantakse ainult need tootmisega seotud õnnetusjuhtumid, mis tekitasid üle kolme tööpäeva kestnud töövõimekaotuse. Aruandele kirjutab alla ettevõtte peainsener.

14. Hiljemalt 10. kuupäeval aruande veerandaastale järgnevas kuus esitab ettevõtte administratsioon aruandest: a) kõrgemalseisvale majandusorganisatsioonile: trustile või peavalitsusele (glavk'ile) (või rahvakomissariaadile, kui käitis allus temale vahetult); b) käitiskomiteele; c) kõrgemalseisvale ametiühingu-organisatsioonile: ametiühingu oblasti- või keskkomiteele — igapähele ühe eksemplari.

M ä r k u s. Kui lähemaks kõrgemalseisvaks ametiühingu-organisatsiooniks on ametiühingu rajoonikomitee, siis saadetakse aruanne ametiühingu liinis (p. c) temale.

15) Esitatud aruannete alusel koostatakse vorm nr. 2 järgi ja esitatakse kõrgemalseisvaile majandus- ja ametiühinguorganisatsioonidele veerandaasta koondaruanded tootmisega seoses olnud õnnetusjuhtumest.

Veerandaasta koondaruanded esitavad:

a) trustid peavalitsusele ja peavalitsused ministriumidele; b) ametiühingu oblastikomiteed keskkomiteedele ja keskkomiteed Uleliidulisele Ametiühingute Kesknõukogule.

Veerandaasta koondaruannete esitamise tähtjad ja korra määravad: majandusorganisatsioonidele — ministriumid ning ametiühingu-organisatsioonidele — Uleliiduline Ametiühingute Kesknõukogu.

IV. Avarii-, raskete ja surmaga lõppenud õnnetusjuhtumite registreerimine ja arvele võtmine

16. Registreerimisele ja arvele võtmisele käesoleva (IV) alajao- tuse korras kuuluvad eranditult kõigis ettevõtetes ja asutustes järg- mised õnnetusjuhtumid, mis on seotud tööga:

- a) avarii-õnnetusjuhtumid — kui õnnetusjuhtum tekkis üheaegselt kolme või rohkem töötajaga;
- b) rasked õnnetusjuhtumid, mis põhjustavad invaliidsuse;
- c) surmaga lõppenud õnnetusjuhtumid.

17. Avarii-, raske või surmajuhtumiga lõppenud õnnetusjuhtumi korral on jaoskonna või selle osakonna juhataja, kus oli õnnetusjuhtum, kohustatud viivitamata sellest teatama telefoni teel või käskjalaga ettevõtte peainsenerile või ettevõtte või asutuse juhatajale, samuti ka kätiskomiteele.

18. Ettevõtte peainsener või ettevõtte või asutuse juhataja, saanud teatise avarii-, rasket või surmaga lõppenud õnnetusjuhtumist, on kohustatud sellest viivitamata teatama telegraafi või telefoni teel või käskjalaga endast kõrgemalseisvale majandusorganisatsioonile (trustile või peavalitsusele või ministeeriumile) ja tööinspektorile.

Kui algul teatati õnnetusest kui rasket õnnetusjuhtumist, aga mõne aja pärast kannatanu suri (õnnetusjuhtumi tagajärjel saadud vigastusest), siis on ettevõtte peainsener või ettevõtte või asutuse juhataja kohustatud täiendavalt teatama kannatanu surmast.

19. Inimohvritega avariide ja hulgaliste mürgituste puhul on ettevõtte või asutuse juhataja kohustatud sellest viivitamata teatama telegraafi või telefoni teel kõrgemalseisvatele majandus- ja ametiühingu-organisatsioonidele: trustile, peavalitsusele ja ministeeriumile, ametiühingu oblasti — ja keskkomiteele ja Üleliidulisele Ametiühingute Kesknõukogule.

20. Iga avarii-, rasket või surmaga lõppenud õnnetusjuhtumit peab tööinspektor (kus teda aga ei ole, seal kätiskomitee) viivitamata juurdlema.

21. Surmaga lõppenud õnnetusjuhtumi juurdluse andmete põhjal koostab tööinspektor (kus teda aga ei ole, seal kätiskomitee) peale juurdluse akti vorm nr. 3 järgi teatise tööga seoses olnud ja surmajuhtumiga lõppenud õnnetusjuhtumi juurdlusest (lisa 3).

Hiljemalt 3 päeva jooksul pärast kannatanu surma saadab tööinspektor (kus teda aga ei ole, seal kätiskomitee) kinnises ümbrikus sellest teadaandest ametiühingu oblasti- või keskkomiteele, samuti ka trustile ja peavalitsusele (või ministeeriumile, kui ettevõtte allub temale vahetult) — igaühele ühe eksemplari.

22. Hiljemalt iga kuu 5. kuupäevaks saadavad ametiühingute keskkomiteed Üleliidulisele Ametiühingute Kesknõukogule, peavalitsused aga ministeeriumidele eelnenud kuu kohta „Andmed

surmaga lõppenud õnnetusjuhtumeist, mis olid seoses tööga" vorm nr. 4 järgi (lisa 4).

23. Sõltumatult spetsiaalsest registreerimisest ja arvele võtmisest käesoleva alajaotuse korras kuuluvad avarii-, rasked ja surmaga lõppenud õnnetusjuhtumid, mis tekkisid tootmisettevõttes, üldisele registreerimisele ja arvestamisele määruse §§ 6—15 korras.

(Märkus. Käesolevast määrusest on välja jäetud „Erasektoris juhtunud õnnetusjuhtumite registreerimine ja arvele võtmine“ §§ 1—3.)

AKT

tootmisega seotud õnnetusjuhtumi kohta

nr.

(Koostatakse tsehhi ülema poolt 4 eksemplaris ja antakse tema poolt ettevõtte peainsenerile, vabrikutehase komiteele ja tööinspektorile.)

1. Ettevõtte nimetus
2. Rahvamajanduse haru
3. Ettevõtte aadress
4. Kannatanu perekonna-, ees- ja isanimi

5. Kas mees või naine (alla kriipsutada)
6. Vanus
7. Tsehh, kus kannatanu alaliselt töötab

..... Tabeli number

8. Millist tööd tegi (amet)
9. Staaž: a) kui kaua on töötanud antud töödel (ametis) selles tsehhis?
- b) mitu aastat on üldse töötanud antud kutsealal?

10. Õnnetusjuhtum oli kell kuupäeval
kuus 194..... a., tundi pärast töö algust.

11. Õnnetusjuhtumi koht (osakond, tsehh, töökoda jne.)

12. Õnnetusjuhtumi asjaolude ja käigu üksikasjaline kirjeldus
.....
.....
.....

13. Kas kannatanu on läbi teinud õpetuse tööohutuist meetodeist, tehnilise miinimumi, instruktaaži?

14. Abinõude loend õnnetusjuhtumit põhjustanud asjaolude kõrvaldamiseks, ühes nende teostamise tähtaegadega

.....

.....

Juurdlus on toimetatud ja akt koostatud kell kuu-
päeval kuus 194..... a.

Tsehhi ülem:

15. Andmed akti p. 14 ettenähtud abinõude teostamise kohta

.....

.....

Peainsener:

Vabriku-tehase komitee esimees:

16. Õnnetusjuhtumi lõpptulemus (näidata: asus uuesti tööle, tunnistatud invaliidsus, lõppes surmajuhtumiga)

.....

Jrk. nr.	Diagnoos töövõimetuslehe järgi	Töölt vabastatud		Töövõime- tuse päevi (tööpäeva- des)
		mis kuupäe- vast	mis kuu- päevani	
1				
2				
3				
	Kokku :			

Peainsener

ARUANNE

õnnetusjuhtumeist, mis on seotud tootmisega, veerandaastas (.....) 194 a.
(märkida veerandaasta kuud)

1. Ettevõtte nimetus
2. Rahvamajanduse haru
3. Ettevõtte aadress: vabariik, krai, oblast
rajoon
..... linn (küla)
tänav maja nr.
telefoni nr.
4. Ametiühing

Aruanne koostatakse ettevõtte administratsiooni poolt. Hiljemalt 10. kuupäeval aruande veerandaastale järgnevas kuus ettevõtte administratsioon suunab: a) kõrgemalseisvate majandusorganisatsioonile; trustile või peavalitsusele (glavk'ile) (või rahvakomissariaadile, kui ettevõtte allub temale vahetult); b) vabrikutehase komiteele; c) kõrgemalseisvate ametiühingu-organisatsioonile; ametiühingu oblasti või keskkomiteele — igapähele ühe eksemplari.

Keskmine töötajate arv nimekirjade järgi		Aruande veerandaastal olnud õnnetusjuhtumite arv, mis tekitasid üle kolme tööpäeva kestnud töövõimetuse		Kuidas jagunevad õnnetusjuhtumid töövõimetuse kestuse järgi (tööpäevades), mille järgi aruande veerandaastal lõppes ajutine töövõimetus				Töövõimetuse päevade (tööpäevades) arv õnnetusjuhtumite aktide järgi, mis on arvele võetud lahtis 8
Üldse	Nende seas töölisi	Üldse	Nende seas töölisega	4—6 päeva	7—12 päeva	13 päeva ja rohkem	Kokku juhtumite lahtis 5, 6 ja 7 järgi	
1	2	3	4	5	6	7	8	9

..... " 194 a.

Ettevõtte peainsener

TEATIS

juurdlusest surmaga lõppenud õnnetusjuhtumi üle, mis oli seoses tööga

nr.

1. Käitise nimetus

2. Surnu perekonna-, ees- ja isanimi

3. Õnnetusjuhtum oli kuupäeval kuus 19..... a.

4. Õnnetusjuhtumi põhjused

5. Juurdlus toimus kuupäeval kuus 19..... a.

Juurdluse aktist saadeti 1. eks. 2. eks.

3. eks. 4. eks.

„.....“ 194..... a.

6. Õnnetusjuhtumi juurdluse tagajärjel on võetud vastutusele

.....
(näidata ametinimetused ja perekonnanimed)

7. Andmed vastutusele võtmise tulemustest (kohtu otsus)

Tööinspektor

(Lõikejoon)

TEATIS

juurdlusest surmaga lõppenud õnnetusjuhtumi üle, mis oli seoses tööga

nr.

(Teatise koostab tööinspektor, kus teda aga ei ole, seal käitiskomitee.) Hiljemalt 3 päeva jooksul pärast kannatanu surma saadab tööinspektor, kus teda aga ei ole, seal käitiskomitee kinnises ümbrikus ühe eksemplari teatisest ametiühingu oblasti- või keskkomiteele,

samuti trustile või peavalitsusele või rahvakomissariaadile (kui käitis allub vahetult viimasele).

1. Käitise nimetus
2. Rahvamajanduse haru
3. Käitise aadress
4. Surnu perekonna-, ees- ja isanimi
5. Kas mees või naine (alla kriipsutada)
6. Vanus
7. Osakond (alaline töökoht)
8. Millist tööd tegi (amet)
9. Staaž: a) kui kaua töötas antud tööl (ametis) selles osakonnas?
.....

b) mitu aastat töötas

üldse antud kutsealal?

10. Õnnetusjuhtum oli kell kuupäeval
- kuus 19..... a. tundi pärast töö algust.
11. Õnnetusjuhtumi koht (osakond, töökoda jne.)

12. Õnnetusjuhtumi asjaolude põhjuste üksikasjaline kirjeldus. Kirjeldusest peab ilmnema: a) missuguste tööde sooritamisel leidis aset õnnetusjuhtum; b) missuguse masina, tööriista vms. läbi tekkis vigastus või missugune mürkaine kutsus välja mürgistuse; c) mis on õnnetusjuhtumi põhjuseks (tehnilist või organisatsioonilist laadi); d) kes on süüdi õnnetusjuhtumis

13. Kas kannatanu tegi läbi õppuse ohutute töömeetodite alal, tehnilise miinimumi, instruktaaži?
14. Õnnetusjuhtumi juurdluse tulemusena soovitatavad kaitsevahendid

Tööinspektor

SISUKORD

	Lk.
Saateks	4
Juhend. Üldeeskirjad	5
Metsa ülestöötamine	7
I. Raietööd	7
Instruktaaz	8
Tööriistad	10
Töö organiseerimine raielangil	12
Metsa langetamise suunamine	15
Töökoha ettevalmistus	15
Hammasraie	15
Mahasaagimine	16
Metsa langetamine	17
Rippumajäänud puude langetamine	19
Okste laasimine ja põletamine	21
Puidu tükeldamine	22
Koondamine	23
II. Ohutustehnika rakendamine metsa väljaveol	23
Ettevaatusabinõud metsamaterjalide väljaveol hobustranspor- tiga	23
Ohutustehnika eeskirjad palkide riitadesse laadimisel ja riit- adest äralaadimisel	26
Ohutustehnika eeskirjad metsamaterjalide raudteevaguni- tesse, platvormidele ja veoautodele laadimisel	26
III. Esmaabi andmine ja õnnetusjuhtumi kohta akti koostamine	27
IV. Õnnetusjuhtumite registreerimise ja arvele võtmise kord	29

Koostanud: J. Lootus ja V. Marana

Vastutav toimetaja H. Laura

Ladumisele antud 7. XII 1948. Trükkimisele antud 11. I 1949. Trükipoog-
naid 2,5. Arvutuspoognaid 2,23. Tähti trükipoognas 44 600. Paber 61×86 ¹/₁₆.
Tiraaž 2000. MB-01122. Tellimise nr. 4539. Trükikoda „Kommunist“ Tallinn,
Pikk 2.

На эстонском языке.

Руководство по безопасной работе на лесозаготовках.

Tasuta.

A-17468

A

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00495958 3

49 246